

Az utolsó talpas templom emlékei - Kemse

A kemsei református templom régi festett szószékét évente mintegy 25 000 ember csodálja meg! A sok-sok látogatónak nyomát sajnós nem kell keresni Kemsén és a környéken, mivel ezek az emlékek jelenleg Debrecenben vannak, a Református Kollégium Múzeumának egyháztörténeti részlegét gazdagítják. Mielőtt mi is ellátogatnánk a kálvinista Rómába, idézzük fel, hogy miként is vezetett az út a Baranya déli részén található Kemséről.

Kemse a vidék egyik jellegzetes faluja, ahol az utcakép is merőben más a szomszédos falvakétól. A porták körben helyezkednek el, amit bokortelepülésként is szoktak hívni. Egykoron a káptalan hatalmas birtokához tartoztak (Zehipusztá és Háromfa-pusztával egyetemben).

Az itt élők meglehetősen korán, még a 16. század közepén tértek át a református hitre, igaz méreténél fogva nem volt önálló egyházi szempontjából, mivel nem volt helyben lakó papja, ezért a piskói egyházhoz tartozott. (A régi anyakönyveket is ott kell keresnünk ezért.) Érdekesség, hogy a 16. század végére az ország lakosságának körülbelül 90%-a protestáns.

Piskó és Kemse 1782-ben közösen épített fatalpas, nádtetős templomot. 1834-ben a kemsei hívek önálló templom építésébe fogtak, különálló faharanglábbal. A templombelső festett famennyezettel, karzattal, szószékkel látták el. 1901-ben a haranglábát a templom elé emelt toronnyal váltották fel. Egy tucat év elteltével (1913-ban) kőtemplom építéséről döntött a gyülekezet, ami a régi templom lebontását is jelentette egyben. Ekkor már az utolsó fatalpas templom volt az Ormánságban!

Mégis nem pusztult el a díszített belső a kemsei tanítónak köszönhetően, akit érdemes név szerint is megemlíteni. Szentpétery Pálnak hívták, s levélben értesítette a Szépművészeti Múzeum igazgatóságát a fejleményekről, egyúttal felajánlva megvételre a templom festett mennyezetét. Kiscsány és Kemse lelkésze volt ebben az időben Csikesz Sándor, akinek neve sokak számára ismerősen csenghet (szülőfaluja, Drávafok iskolája is az ő nevét viseli, tudós, egyetemi tanár). De róla még a későbbiekben megemlékezünk. Elég annyi, hogy a múzeum számára részletes leírásokat készített az épületről és a festett berendezésekről, amelyek pótolhatatlan értékű dokumentumok.

„A templomhoz most torony van építve. Eredetileg külön templom és külön harangláb állott. A templom tipikus 'ormánsági', talpas templom. Fundamentom nélkül épült. A templom helyét agyaggal feltöltötték és jól lesulykolták. Erre feltették a négyszögbe összerótt hatalmas talpgerendákat. A talpakba megtámogatott oszlopokat. Ezekre a tetőt. A közét rekesztett fallal vagy sövény tapasztással falnak készítették. Valamikor itt az Ormánságban mind ilyen templomok voltak. Száz évvel ezelőtt a mi falunké is ilyen volt.[értsd: Kiscsány]

S mikor az árvíz többször fenyegette, emelőrudakkal egyszerre megemelték s alája csúszattak hengeresre faragott fatörzseket és a templom elé fogták a falu össze lovait és úgy húzták fel a dombtetőre a völgyből teljes egészében. A drávapalkonyait pedig az 1832-iki nagy árvízkor kivitte a temetőbe (2 kilométerre) a víz s ott akadt meg egy nagy nyárfában. Ehhez pányvázták a templomot és úgy vonszolták vissza. Ma már talpas templom nincs több nálunk. Csak a kemsei!! Ennek a napjai is meg vannak számlálva! Még ezen a nyáron újat építenek helyette!”

Az évek teltek, talán már csak a legöregebb kemsei polgárok emlékeztek már a régen volt csodás templomukra, aztán a szépemlékű templomuk képét magukkal vitték a sírba. A műtárgyakat majd egy évszázadig csak a szakértők és muzeológusok láthatták, míg el nem érkezett az úr 2001-es esztendeje, amikor Debreceni Református Kollégium Múzeuma egyházművészeti állandó kiállítására kölcsönözte a kemsei templom szószékét. (A famennyezet, a karzattalvéd táblái, a papszék és az úrasztala továbbra is a Néprajzi Múzeum raktárában van.)

Említettem, hogy Csikesz Sándor lelkészhez érdemes visszatérni! Az egykori ormánsági lelkész útja is sok-sok szolgálat után Debrecenbe vezetett, méghozzá a nagyhírű református kollégium rektora lett! Azon kollégium első számú embere lett, amely napjainkban őrzi a kemsei műtárgyakat. De az érdekes históriák bikájának szűk lett a karám, a terjedelem miatt majd szétveti ezen hely kereteit, de ígérem, még Csikesz Sándorról hallani fognak. Elmesélem miként találkozott vele Kodolányi először, s jómagam is miként figyeltem fel rá!

De ne feledjék, ha Debrecenben járnak, feltétlenül nézzék meg a híres ormánsági emlékeket! Ugye nem is gondolták volna, hogy évente mintegy 25 000 ember gyönyörködik a múzeumban kiállított festett szószékben? Ez másfélszer több, mint az egész Ormánság lakossága.

https://ormansagihistoria.blog.hu/2017/08/29/az_utoolso_talpas_templom_emlekei_kemse